

# Zakkaart Delier

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Wat is een delier?</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Delier = <b>plotselinge verwardheid</b> door een lichamelijke oorzaak</li> <li>Ontstaat in <b>uren tot dagen</b> en wisselt over de dag</li> <li>Altijd een <b>signaal van een onderliggend probleem</b> (infectie, medicatie, uitdroging)</li> <li>Komt veel voor bij ouderen, zeker bij dementie</li> <li>Gevaarlijk als de oorzaak gemist wordt</li> <li><b>Stil delier</b> (suf, teruggetrokken) wordt vaak gemist</li> </ul>                                                                                                                                                                                                       | <b>2. Herkennen: denk aan delier bij</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Plots in de war (vandaag anders dan gisteren)</li> <li>Slechte aandacht, snel afgeleid</li> <li>Niet weten welke dag of waar hij/zij is</li> <li>Onsamenhangend praten of denken</li> <li>Dingen zien of horen die er niet zijn</li> <li>Dag-nachtritme verstoord</li> <li>Onrustig en geagiteerd <b>óf</b> juist stil en suf</li> </ul> <b>Hoog risico:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Leeftijd ≥ 65 jaar, dementie, eerder delier</li> <li>Ernstige ziekte, slecht zien/horen</li> </ul>                                                                                           | <b>3. Snel testen &amp; onderscheid</b> <p><b>Aandachtstest (&lt; 3 minuten):</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Maanden van het jaar achterstevoren</li> <li>100 min 7 (vijf keer)</li> <li>'WERELD' achterstevoren spellen</li> </ul> <p><b>Delier of iets anders?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li><b>Delier:</b> acuut, wisselend, bewustzijn/aandacht verstoord</li> <li><b>Dementie:</b> sluipend, stabiel over de dag</li> <li><b>Depressie:</b> geleidelijk, bewustzijn helder</li> <li>Let op: delier kan bovenop dementie ontstaan</li> </ul>                                                                  |
| <b>4. Alarmsignalen: direct handelen</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>ABCDE instabiel (ademhaling, circulatie)</li> <li>Daling van bewustzijn, niet goed wakbaar</li> <li>Koorts met zieke indruk (sepsis?)</li> <li>Nieuwe neurologische uitval (beroerte?)</li> <li>Val of hoofdletsel, zeker met antistolling</li> <li>Ernstige onrust, gevaar voor zichzelf of anderen</li> <li>Onttrekking alcohol of benzodiazepinen</li> <li>Veiligheid thuis niet te garanderen</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                | <b>5. Triage aan de telefoon</b> <ul style="list-style-type: none"> <li><b>Acute verwardheid = altijd spoed beoordelen</b></li> <li>ABCDE-probleem → <b>U1</b>, bel 112</li> <li>Anders: beoordeling <b>dezelfde dag, vaak binnen uren (U2/U3)</b>, volg de NHG-Triagewijzer</li> <li>Nooit afdoen als 'gewoon dementie' of 'ouderdom'</li> <li>Laat een naaste bij de patiënt blijven</li> <li>Overleg bij twijfel altijd met de huisarts</li> <li>Leg vast: begin, beloop, wie belde</li> <li>'Suffer dan normaal' is ook een alarmsignaal</li> </ul>                                                                                                                          | <b>6. Uitvragen bij naaste</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Wanneer begon het? Plots of geleidelijk?</li> <li>Wisselt het over de dag?</li> <li>Hoe was hij/zij hiervoor? (normaal niveau)</li> <li>Koorts, hoesten, plasklachten, pijn?</li> <li>Goed gegeten, gedronken, ontlastend, plassen?</li> <li>Nieuwe of gewijzigde medicijnen?</li> <li>Alcohol, slaapmiddelen, gestopt met iets?</li> <li>Gevallen? Is iemand er 24/7 bij?</li> </ul>                                                                                                                                                                                        |
| <b>7. Oorzaak zoeken (huisarts)</b> <p><b>Lichamelijk onderzoek:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Temp, pols, RR, saturatie</li> <li>Hart, longen, buik (volle blaas? obstipatie?)</li> <li>Neurologisch: uitval?</li> </ul> <p><b>Aanvullend:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Glucose direct (vingerprik)</li> <li>Urine, maar: positieve test ≠ altijd de oorzaak</li> <li>Zo nodig: CRP, Hb, Na, K, kreatinine, TSH, Ca</li> </ul> <p><b>Denk aan uitlokkers:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Infectie, uitdroging, pijn, urineretentie, obstipatie, slaapttekort</li> <li>Medicatie: benzo's, opiaten, anticholinergica, prednison in hoge dosis</li> </ul> | <b>8. Aanpak zonder medicijnen</b> <ul style="list-style-type: none"> <li><b>Behandel de oorzaak</b>, dat is de echte therapie</li> <li>Rustige kamer, weinig prikkels</li> <li>Vertrouwde mensen en spullen dichtbij</li> <li>Klok en kalender in zicht</li> <li>Bril en hoortoestel in</li> <li>Overdag licht en bewegen, 's nachts gedempt licht</li> <li>Genoeg drinken en eten</li> <li>Onnodige medicatie stoppen of verlagen</li> <li>Geen fixatie of vrijheidsbeperking</li> </ul> <p><b>Communicatie:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Stel uzelf steeds voor, korte zinnen</li> <li>Niet in discussie gaan over waanideeën, wel geruststellen</li> </ul> | <b>9. Medicatie (op indicatie)</b> <p><b>Wanneer?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Veel angst, hallucinaties of wanen</li> <li>Ernstige onrust of gevaar</li> </ul> <p><b>Middel van keuze: haloperidol</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Start 0,5–1,5 mg oraal, zo nodig 2 dd</li> <li><b>Maximaal 1 week</b>, daarna afbouwen</li> <li>Afbouwen: halveer elke 2 dagen</li> </ul> <p><b>Let op:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li><b>Geen haloperidol</b> bij Parkinson of Lewy-body-dementie: overleg specialist</li> <li>Onvoldoende effect: overleg specialist ouderengeneeskunde/geriater</li> </ul> |
| <b>10. Thuis of opname?</b> <p><b>Thuis kan als:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Oorzaak bekend én thuis te behandelen</li> <li>Toezicht en veiligheid 24/7 geregeld</li> <li>Naaste kan en wil helpen</li> <li>Eén vaste regisseur (HA of wijkverpleging)</li> </ul> <p><b>Opname als:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Oorzaak onbekend of niet thuis te behandelen</li> <li>Onveilig of naaste overbelast</li> <li>Liefst geriatrie, <b>niet</b> psychiatrie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                     | <b>11. Uitleg aan patiënt &amp; naasten</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Verwardheid komt door lichamelijke ziekte, niet door 'gek worden'</li> <li>Het is meestal tijdelijk, herstel kan dagen tot weken duren</li> <li>Blijf rustig, praat kort en duidelijk</li> <li>Zorg voor drinken, bril, hoortoestel, dagritme</li> <li>Bel direct bij sufheid, koorts, vallen of meer onrust</li> <li>Informatie: thuisarts.nl (delier)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                            | <b>12. Nazorg &amp; onthoud</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Delier als attentie in het dossier</li> <li>Nagesprek met patiënt en naaste</li> <li>Klachten (geheugen, stemming, slaap) tot 6 maanden mogelijk</li> <li>Bij opname/operatie: meld het eerdere delier</li> <li>Extra alert bij ziekte of nieuwe medicatie</li> <li><b>Onthoud:</b> plots verward = spoed, zoek de oorzaak, eerst zonder medicijnen</li> </ul>                                                                                                                                                                                                              |